

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
BANKOWEGO FUNDUSZU
GWARANCYJNEGO
W 2002 ROKU**

(skrót)

I. DZIAŁALNOŚĆ GWARANCYJNA BFG

1. Realizacja wypłat środków gwarantowanych

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizował wypłaty środków gwarantowanych dla deponentów banków, których upadłość została ogłoszona w poprzednich latach. Wypłaty dokonywane były na podstawie przedkładanych przez syndyków uzupełnień pierwotnych list deponentów. Uzupełnienia te objęły osoby, które nie zostały wykazane na listach pierwotnych, a także spadkobierców i osoby, które poniosły koszty pogrzebu posiadaczy rachunków zmarłych przed ogłoszeniem upadłości banku.

Syndycy Banku Staropolskiego SA w Poznaniu w upadłości¹⁾ oraz Banku Spółdzielczego we Włodowicach w upadłości²⁾ przedłożyli uzupełnienia listy deponentów. Na wypłaty środków gwarantowanych na rzecz 46 deponentów obu banków przeznaczono łączną kwotę 117,1 tys. zł. Środki na realizację wypłat pochodziły wyłącznie ze środków płynnych upadłych banków.

W roku sprawozdawczym w Biurze Funduszu dokonano wypłat w łącznej kwocie 520,9 tys. zł dla 275 deponentów, którzy nie podjęli należnych kwot w trakcie wypłat prowadzonych przez syndyków.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2002 roku ogólna kwota zobowiązań Funduszu z tytułu niepodjętych kwot gwarantowanych przez 5.485 uprawnionych deponentów upadłych banków (w tym 3.527 deponentów Banku Staropolskiego SA) wyniosła 3.245,8 tys. zł. Średnia niepodjęta kwota wyniosła 591,76 zł.

2. Środki odzyskane z mas upadłości banków i ich rozliczenie

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny odzyskał 12.112,8 tys. zł z tytułu wierzytelności zgłoszonych do mas upadłości banków – w związku

Z działalności BFG

z przekazaniem syndykom w ubiegłych latach środków pieniężnych na wypłaty dla deponentów – co z wcześniej odzyskanymi środkami stanowi kwotę 29.361,5 tys. zł na koniec roku.

Zgodnie z ustawą o BFG środki te mogą być przeznaczane wyłącznie na cele związane z realizacją zadań w zakresie wypłat środków gwarantowanych.

3. Przedawnienie roszczeń

Po upływie 5 lat od dnia ogłoszenia upadłości banku roszczenia deponentów wobec Funduszu ulegają przedawnieniu. W roku 2002 przedawniły się roszczenia 3.484 deponentów 8 upadłych banków na łączną kwotę 31,9 tys. zł. Średnia wysokość przedawnionego roszczenia wyniosła 9,16 zł.

4. Kwestie prawne związane z gwarantowaniem depozytów

Nowelizacja ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w roku 2002 wprowadziła zryczałtowany podatek od przychodów z kapitałów pieniężnych – w tym od odsetek od wkładów oszczędnościowych. W związku z brakiem regulacji dotyczącej obowiązku podatkowego w sytuacji postawienia banku w stan upadłości pojawiło się szereg wątpliwości interpretacyjnych, a nawet sprzeczności z obowiązującymi przepisami ustawy o BFG w zakresie ewentualnej konieczności naliczania i odprowadzania tego podatku w przypadku wypłat deponentom przez Fundusz świadczeń gwarancyjnych. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć wątpliwości co do obowiązku naliczania i odprowadzania tego podatku od świadczeń wypłacanych przez BFG, szczególnie wobec ustawowego ograniczenia możliwości wykorzystania środków Funduszu jedynie do wypłat kwot gwarantowanych (art. 31 ustawy o BFG), jak też braku w ustawie podatkowej procedury naliczania i odprowadzania podatku w tym szczególnym przypadku. Mając na uwadze interes deponentów oraz konieczność wyjaśnienia wszelkich wątpliwości, które mogłyby zakłócić proces sprawnej realizacji wypłaty środków gwarantowanych w przypadku upadłości banku, Fundusz wystąpił do Ministerstwa Finansów z wnioskiem dotyczącym ustalenia wykładni nowych przepisów. Zdaniem Funduszu uzasadnione byłoby dokonanie zmian legislacyjnych wyraźnie zwalniających z podatku dochodowego odsetki naliczone do dnia upadłości banku, a wchodzące do podstawy wyliczania kwoty gwarantowanej.

Jednocześnie w związku z zaistniałymi rozbieżnościami interpretacyjnymi pomiędzy organami celnymi co do sytuacji części klientów Banku Staro-

Bezpieczny Bank

polskiego SA, którzy uregulowali należności celne za pośrednictwem Banku tuż przed zawieszeniem jego działalności, a odmienną praktyką stosowaną przez sądy, Fundusz wystąpił do Ministerstwa Finansów oraz do Ministerstwa Sprawiedliwości z prośbą o zajęcie stanowiska w tej kwestii. Organy celne stanęły na stanowisku, że – wobec niezrealizowania przez Bank Staropolski SA przelewu kwot wpłaconych przez klientów tytułem należności celnych – nie doszło do uregulowania długu celnego i osoby te są w dalszym ciągu zobowiązane do jego uiszczenia. Tymczasem Sąd Okręgowy w Poznaniu, do którego klienci będący w wyżej opisanej sytuacji zwrócili się o wyłączenie z masy upadłości przedmiotowych kwot, uznał, że wpłata do Banku z poleceniem przelewu na rachunek urzędu celnego jest równoznaczna z uiszczeniem długu celnego, a zatem osoby, które dokonały takiej wpłaty, nie mają żadnych roszczeń do Banku. Roszczenia takie przeszły na urząd celny, który jednak jako jednostka organizacyjna Skarbu Państwa – zgodnie z przepisami ustawy o BFG – nie posiada statusu deponenta i w związku z tym jego środki nie są objęte gwarancjami.

Podkreślić należy, że urzędy celne wystawiały tytuły wykonawcze na powyższe wierzytelności, zmuszając osoby, które dokonały zapłaty zobowiązań celnych za pośrednictwem Banku Staropolskiego SA, do ponownego ich uiszczenia. Osoby te, nie posiadając wierzytelności do Banku, również nie uzyskały statusu deponenta i nie otrzymały zwrotu środków.

II. DZIAŁALNOŚĆ POMOCOWA BFG

1. Zmiany w przepisach regulujących działalność pomocową

W oparciu o zdobyte doświadczenia oraz wychodząc naprzeciw zmianom zachodzącym w sektorze bankowym, Bankowy Fundusz Gwarancyjny doskonalił procedury wewnętrzne dotyczące udzielania pomocy. I tak:

- ❖ w dniu 21 lutego 2002 roku Rada BFG podjęła uchwałę nr 5/2002 zmieniającą uchwałę nr 15/2001 z 8 maja 2001 roku w sprawie „Form, trybu oraz szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych”;
- ❖ w dniu 12 marca 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 41/12/P/2002 wprowadzającą nową instrukcję „Zasady i tryb rozpatrywania wniosków banków o udzielenie zwrotnej pomocy finansowej z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych”;
- ❖ w dniu 16 kwietnia 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 66/20/P/2002 wprowadzającą instrukcję „Zasady administrowania wierzytelno-

Z działalności BFG

- ściami w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym z tytułu udzielonej pomocy”;
- ❖ w dniu 26 czerwca 2002 roku Rada BFG podjęła uchwałę nr 11/2002 zmieniającą uchwałę nr 35/97 z 20 listopada 1997 roku w sprawie określenia „Zasad, form, warunków i trybu udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych”, a w dniu 23 października Zarząd BFG uchwałą nr 132/47/P/2002 wprowadził instrukcję „Udzielanie zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczki z funduszu pomocowego”;
 - ❖ w dniu 15 października 2002 roku Zarząd BFG podjął uchwałę nr 131/46/P/2002 zmieniającą uchwałę nr 40/13/P/98 z dnia 5 czerwca 1998 roku w sprawie powołania Komitetu do spraw oceny wniosków pomocowych; zadaniem Komitetu jest wyrażanie opinii w sprawie udzielenia albo zmiany warunków udzielonej pomocy finansowej.

2. Pożyczki z funduszu pomocowego

2.1. Cel i zasady działalności pomocowej

Podstawowym celem działalności pomocowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest szeroko rozumiana ochrona deponentów przed utratą środków ulokowanych w bankach zagrożonych niewypłacalnością w postaci zwrotnej pomocy finansowej udzielanej bankom o zagrożonej wypłacalności. Zgodnie z ustawą o BFG pomoc może być udzielana w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń, a także nabywania wierzytelności banków na warunkach korzystniejszych niż rynkowe.

Działalność pomocowa w 2002 roku prowadzona była, podobnie jak w latach poprzednich, w oparciu o następujące zasady:

- ❖ wspierania procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy na przejęcia banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności przez banki silne kapitałowo;
- ❖ mobilizowania banków składających wnioski o udzielenie pomocy do poszukiwania dodatkowych, poza pomocą ze środków BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji programów postępowania naprawczego, w szczególności ze strony akcjonariuszy banku;
- ❖ zapewnienia ekonomicznie wysokiej efektywności pomocy, m.in. poprzez określanie w umowach o udzielenie pożyczki warunków, których spełnienie przez bank powinno przyczynić się do trwałego odzyskania wypłacalności, takich jak: racjonalizacja kosztów działania, reinwestowanie dochodów uzyskiwanych w związku z otrzymaniem i wykorzystywaniem

Bezpieczny Bank

- pomocy w bezpieczne, a zarazem rentowne instrumenty finansowe, przeznaczanie całości nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych;
- ❖ przestrzegania równości banków w dostępie do środków pomocowych poprzez stosowanie przejrzystych kryteriów i procedur przyznawania pomocy.

Z doświadczeń Funduszu wynika, że najskuteczniejszym sposobem ochrony interesów deponentów jest pomoc udzielana silnym kapitałowo bankom na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności. Fundusz udziela pomocy finansowej na samodzielną sanację bankom zagrożonym niewypłacalnością jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy ich dalsze funkcjonowanie, jako odrębnego podmiotu, jest ekonomicznie uzasadnione, a jednocześnie inne banki nie są zainteresowane ich przejęciem.

Udzielona w 2002 roku pomoc finansowa przeznaczona była w czterech przypadkach na przejęcie banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności oraz w jednym na samodzielną sanację.

2.2. Warunki udzielania pomocy

Zgodnie z art. 20 ustawy o BFG udzielenie pomocy finansowej możliwe jest po spełnieniu określonych w niej warunków, a w szczególności:

- ❖ uznaniu przez Zarząd BFG wyników badania sprawozdania finansowego przedstawionego przez bank ubiegający się o pomoc, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie banku, połączenie się banków lub zakup akcji (udziałów) innego banku – wyników badania sprawozdań finansowych obu banków;
- ❖ przedstawieniu przez bank programu postępowania naprawczego pozytywnie zaopiniowanego przez Komisję Nadzoru Bankowego, a w przypadku przejęcia/połączenia się banków, zakupu akcji (udziałów) innego banku – pozytywnej opinii KNB o celowości tych działań;
- ❖ wykazaniu, że wysokość wnioskowanej pożyczki, gwarancji lub poręczenia nie jest wyższa niż łączna maksymalna kwota z tytułu gwarancji w tym banku, liczona jako suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów, a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy finansowej w celu przejęcia/połączenia się banków – nie jest wyższa niż suma środków gwarantowanych na rachunkach deponentów w banku przejmowanym;
- ❖ wykazaniu, że nastąpiło wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub banku przejmowanego.

Z działalności BFG

Rada Funduszu, zgodnie z delegacją wynikającą z art. 7 ust. 2 pkt 6 ustawy o BFG, w uchwale nr 35/97 z dnia 20 listopada 1997 roku, znowelizowanej uchwałą nr 10/99 z dnia 18 marca 1999 roku, uchwałą nr 21/99 z dnia 26 sierpnia 1999 roku i uchwałą nr 11/2002 z dnia 26 czerwca 2002 roku, określiła zasady, formy, warunki i tryb udzielania pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych oraz określiła kryteria oceny stopnia niebezpieczeństwa niewypłacalności.

Zgodnie z powyższą uchwałą pomoc finansowa udzielana była w 2002 roku na następujących warunkach:

- ❖ okres korzystania z pożyczki wynosił do 5 lat, przy czym wyłącznie w uzasadnionych przypadkach mógł być wydłużony do 10 lat;
- ❖ wypłata pożyczki następowała jednorazowo lub w transzach;
- ❖ oprocentowanie pożyczki w skali roku wynosiło od 0,1 do 0,4 stopy redyskontowej weksli uchwalanej przez Radę Polityki Pieniężnej;
- ❖ prowizja wynosiła:
 - dla banków komercyjnych 0,3% kwoty pożyczki,
 - dla banków spółdzielczych 0,1% kwoty pożyczki;
- ❖ naliczanie i pobieranie odsetek następowało w okresach kwartalnych, a spłaty pożyczki – w ratach kwartalnych lub półrocznych.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach możliwe było zastosowanie karencji w spłacie kapitału³⁾.

2.3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pożyczek

Zgodnie z zasadami określonymi w uchwale Rady BFG nr 35/97, banki ubiegające się o pożyczkę przedkładały program postępowania naprawczego, w przypadku przejęcia banków znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności – programy restrukturyzacji, a ponadto informacje o bieżącej sytuacji finansowej wraz z projekcją kształtowania się sytuacji ekonomiczno-finansowej w okresie korzystania z pomocy. W oparciu o te dokumenty Bankowy Fundusz Gwarancyjny dokonywał oceny możliwości usunięcia stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności banków, wpływu przejęcia banków zagrożonych niewypłacalnością na sytuację banków przejmujących, a także oceny zdolności do spłaty pożyczki wraz z odsetkami w ustalonych terminach.

W roku sprawozdawczym udzielono pięciu bankom pożyczek na łączną kwotę 132.837,0 tys. zł. Cztery z pięciu pożyczek zostały udzielone na wsparcie procesów łączeniowych, co stanowiło kontynuację polityki, jaką Fundusz przyjął od początku swej działalności. Celem tej polityki, realizowanej wspólnie

Bezpieczny Bank

nie z Komisją Nadzoru Bankowego, jest dążenie do stabilizacji sektora bankowego oraz tworzenia silnych kapitałowo i ekonomicznie banków.

Niezależnie od BFG przedłużanie się procedury uzgodnieniowej z kandydatami na inwestorów strategicznych trzech banków komercyjnych zagrożonych upadłością, w których Komisja Nadzoru Bankowego w 2002 roku wprowadziła zarządy komisaryczne, spowodowało przesunięcie terminu podjęcia decyzji o wsparciu procesów sanacyjnych na 2003 rok. Kwota pomocy przewidywana do zaangażowania w restrukturyzację tych banków wynosiła 751.000,0 tys. zł. Bankami tymi były: Wschodni Bank Cukrownictwa SA w Lublinie, Bank Wschodni SA w Białymstoku i Bank Spółem SA w Warszawie.

W związku z wystąpieniem we Wschodnim Banku Cukrownictwa SA stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności w pierwszej połowie 2002 roku podjęte zostały, z inicjatywy Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego, działania zmierzające do zapobieżenia jego upadłości. 12 banków komercyjnych, które poniosłyby największe koszty w przypadku konieczności wypłaty środków gwarantowanych klientom WBC SA, nawiązało współpracę zmierzającą do przeprowadzenia restrukturyzacji tego Banku⁴.

W dniu 22 czerwca 2002 roku banki te zawarły porozumienie przewidujące między innymi pomoc Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w postaci pożyczek dla stron porozumienia na objęcie akcji WBC SA, a następnie pożyczki dla WBC SA na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. W dniu 24 czerwca 2002 roku Komisja Nadzoru Bankowego ustanowiła w WBC SA zarząd komisaryczny. Rada BFG zadeklarowała wsparcie procesu restrukturyzacji WBC SA poprzez udzielenie przez Fundusz pomocy finansowej.

W dniu 20 września 2002 roku PKO BP SA udzielił WBC SA wsparcia w formie linii kredytowej w celu zapewnienia jego płynności. Na zlecenie Komisji Nadzoru Bankowego firma audytorska PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. dokonała badania sprawozdania finansowego Banku według stanu na dzień ustanowienia zarządu komisarycznego. Na podstawie danych z audytu zarząd komisaryczny WBC SA przygotował program postępowania naprawczego, który był przedmiotem uzgodnień dokonanych z bankami – stronami porozumienia i BFG⁵.

BFG po zapoznaniu się z wynikami badania sprawozdania finansowego WBC SA oraz na podstawie analizy programu postępowania naprawczego uznał za celowe udzielenie pożyczek 12 bankom na nabycie akcji WBC SA oraz pożyczki dla WBC SA na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności⁶.

Ponadto, w związku z wystąpieniem w Banku Spółem SA w Warszawie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności Komisja Nadzoru Bankowego w lutym 2002 roku ustanowiła w nim zarząd komisaryczny, który podjął

Z działalności BFG

negocjacje z potencjalnym inwestorem strategicznym, mające na celu dokapitalizowanie Banku. Uzgodniono, że inwestor za zgodą KNB obejmie kontrolny pakiet akcji Banku Społem SA, a następnie Bank ten przejmie znajdujący się w stanie niewypłacalności Bank Wschodni SA w Białymstoku, w którym w czerwcu 2002 roku wprowadzony został również zarząd komisyjny.

Po zapoznaniu się z wynikami badań sprawozdań finansowych obu banków oraz w oparciu o analizę efektywności ewentualnej pomocy finansowej BFG uznał za celowe udzielenie pożyczki na samodzielną sanację Banku Społem SA po uprzednim przejęciu Banku Wschodniego SA.

W dniu 20 grudnia 2002 roku Komisja Nadzoru Bankowego zaakceptowała program postępowania naprawczego Banku Społem SA, a także podjęła uchwały w sprawie zawieszenia z dniem 21 grudnia 2002 roku działalności Banku Wschodniego SA oraz jego przejęcia z dniem 7 stycznia 2003 roku przez Bank Społem SA⁷⁾.

W okresie objętym sprawozdaniem 13 banków zakończyło spłacanie otrzymanych w latach poprzednich pożyczek na łączną kwotę 37.729,0 tys. zł⁸⁾. Udzielone przez BFG wsparcie finansowe skutecznie wspomogło realizację przez te banki programów postępowania naprawczego lub programów restrukturyzacji, wywierając decydujący wpływ na usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. Aktualną sytuację ekonomiczno-finansową tych banków należy uznać za zadowalającą.

2.4. Efektywność działalności pomocowej

Pomoc finansowa, jakiej Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił w 2002 roku, stanowiła istotne wsparcie dla działań banków mających na celu usunięcie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności, a w efekcie zapobieżenie ich upadłości.

Szczególnie pozytywne efekty miała pomoc udzielona na przejęcia banków spółdzielczych znajdujących się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności przez banki silne ekonomicznie. Poprawa sytuacji ekonomiczno-finansowej tych banków, dzięki pomocy uzyskanej z Funduszu, wzmocniła bezpieczeństwo środków lokowanych w nich przez miejscową ludność i samorządy terytorialne. Niedopuszczenie do upadłości zagwarantowało klientom dalsze korzystanie z usług bankowych, jak również zapobiegło utracie miejsc pracy przez osoby w tych bankach zatrudnione.

Efektywność działalności pomocowej ma także wymiar pozalokalny. Ograniczanie ryzyka upadłości banków zwiększa zaufanie społeczeństwa do instytucji bankowych i całego sektora oraz przyczynia się do wzrostu bezpieczeństwa środków lokowanych w bankach przez osoby fizyczne i podmioty

gospodarcze. Działalność ta stanowi znaczący wkład w stabilizację polskiego sektora bankowego.

3. Pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych

3.1. Cele i zasady udzielania pomocy

Na podstawie ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających Bankowy Fundusz Gwarancyjny w 2002 roku kontynuował działania polegające na udzielaniu pomocy finansowej na wsparcie procesów łączeniowych banków spółdzielczych, której źródłem finansowania był utworzony w 2001 roku fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Zgodnie z ustawą, środki z tego funduszu mogą być przeznaczane na finansowanie kosztów łączenia się banków spółdzielczych oraz na związane z tym przedsięwzięcia inwestycyjne, a w szczególności na:

- ❖ unifikację programów i sprzętu informatycznego,
- ❖ ujednocianie technologii bankowej,
- ❖ ujednocianie procedur finansowo-księgowych,
- ❖ unifikację oferty produktów i usług bankowych.

Jednocześnie ze wspomnianego funduszu mogą skorzystać banki spółdzielcze, zaciągając pożyczki na nabycie akcji banku zrzeszającego.

Pomoc finansowa z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych była udzielana wyłącznie tym bankom spółdzielczym, które spełniały kryterium wypłacalności oraz posiadały zdolność do spłaty zaciągniętych pożyczek. Z pomocy mogły skorzystać banki, które dokonały połączenia z innymi bankami nie wcześniej niż na 3 lata przed dniem wejścia w życie ustawy (tj. po 28 stycznia 1998 roku).

3.2. Warunki udzielania pomocy

Rada Funduszu, zgodnie z delegacją wynikającą z art. 36 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz § 16 statutu BFG, w uchwale nr 15/2001 z dnia 8 maja 2001 roku, zmienionej uchwałą nr 35/2001 z dnia 13 grudnia 2001 roku i uchwałą nr 5/2002 z dnia 21 lutego 2002 roku, określiła formy, tryb oraz szczegółowe warunki udzielania pomocy finansowej bankom z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Z działalności BFG

W 2002 roku pomoc ze wspomnianego funduszu udzielana była na następujących warunkach:

- ❖ okres korzystania z pożyczki – maksymalnie 3 lata,
- ❖ wypłata pożyczki – jednorazowa,
- ❖ oprocentowanie pożyczki w skali roku – 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej,
- ❖ prowizja – 0,1% kwoty pożyczki, potrącana z kwoty pożyczki,
- ❖ płatności odsetek – kwartalne, a spłaty pożyczek – w ratach półrocznych.

W 2002 roku wnioski banków spółdzielczych o udzielenie pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych dotyczyły wyłącznie sfinansowania procesów łączeniowych i realizacji związanych z nimi inwestycji. Nie wpłynął żaden wniosek o udzielenie pożyczki na zakup akcji banku zrzeszającego.

3.3. Decyzje w sprawie wniosków o udzielenie pożyczek

Zgodnie z uchwałą Rady BFG nr 15/2001 banki ubiegające się o pożyczkę z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych przedkładały projekcje kształtowania się sytuacji ekonomiczno-finansowej banku w okresie korzystania z pomocy oraz dokumenty świadczące o poniesionych lub planowanych do poniesienia kosztach/nakładach związanych z procesami łączeniowymi. Fundusz dokonywał oceny wypłacalności banku oraz zdolności do spłaty pożyczki wraz z odsetkami. Analizowano również zgodność poniesionych, jak też planowanych nakładów i kosztów z celami określonymi w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W 2002 roku zostały podjęte przez Zarząd Funduszu uchwały o:

- ❖ udzieleniu pomocy finansowej 18 bankom spółdzielczym na łączną kwotę 29.442,0 tys. zł, z tego 6 bankom na kwotę 4.283,0 tys. zł, które o pożyczkę wystąpiły pod koniec 2001 roku,
- ❖ zwiększeniu przyznanej w 2001 roku pomocy finansowej 9 bankom spółdzielczym o kwotę 2.620,0 tys. zł.

Ogółem w latach 2001–2002 Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił 84 bankom pożyczek z tego funduszu w łącznej kwocie 103.762,0 tys. zł. Przyznana pomoc finansowa została przeznaczona na następujące cele:

- ❖ unifikację programów i sprzętu informatycznego w wysokości 43.338,5 tys. zł,
- ❖ ujednoczenie technologii bankowej w wysokości 2.308,5 tys. zł,
- ❖ ujednoczenie procedur finansowo-księgowych w wysokości 613,4 tys. zł,

Bezpieczny Bank

- ❖ unifikację oferty produktów i usług bankowych w wysokości 116,0 tys. zł,
- ❖ inwestycje związane z procesami łączeniowymi w wysokości 55.516,7 tys. zł,
- ❖ sfinansowanie innych kosztów związanych z procesami łączeniowymi w wysokości 1.868,9 tys. zł.

3.4. Kontrola Najwyższej Izby Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w 2002 roku kontrolę działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w zakresie realizacji postanowień ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W przekazanym w dniu 17 grudnia 2002 roku wystąpieniu pokontrolnym NIK pozytywnie oceniła realizację przez BFG zadań wynikających z tej ustawy. W ocenie NIK zasady udzielania pomocy zostały opracowane w terminie umożliwiającym sprawne rozpoczęcie udzielania pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych i w pełni uwzględniały warunki określone w ustawie o bankach spółdzielczych. Wnioski o udzielenie pomocy rozpatrywane były przez Fundusz zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami oraz regulacjami wewnętrznymi.

Pozytywnie oceniono przestrzeganie przez Fundusz przepisów ustawy stanowiących, że pomoc z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych udzielana może być bankom, w których nie występuje niebezpieczeństwo niewypłacalności oraz gdy sytuacja banku pozwala na uznanie braku zagrożenia spłaty pożyczki. Według NIK przyjęte przez Fundusz kryteria oceny sytuacji ekonomicznej banków pozwalały na dokonywanie pełnej analizy pod kątem wypełnienia ustawowych wymogów. W procesie rozpatrywania wniosków Fundusz przestrzegał wszystkich ustalonych kryteriów, dokonując kompleksowej i dogłębnej analizy finansowej banków. Sposób weryfikacji kosztów łączenia banków oraz analizy planowanych nakładów bezpośrednio związanych z procesami łączeniowymi oceniony został jako prawidłowy. Analiza tych kosztów była podstawą do określenia kwoty udzielonej pożyczki.

Ponadto NIK stwierdziła, że stosowane przez Fundusz formy zabezpieczenia udzielonych pożyczek zgodne były z obowiązującymi w tej mierze przepisami i w sposób właściwy zabezpieczały zwrot środków pomocowych. Zdaniem kontrolujących Fundusz w pełni wykorzystywał swoje uprawnienia do prowadzenia monitoringu sytuacji finansowej banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych oraz celowości wykorzystania środków pomocowych. Sposób wykorzystania pomocy i realizacji postanowień umów pożyczek były przedmiotem prowadzonych przez Fundusz kontroli bezpośrednich w bankach z nich korzystających.

Z działalności BFG

Nie budziła zastrzeżeń również prawidłowość utworzenia i funkcjonowania funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. W ocenie NIK fundusz ten został utworzony zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami, a środki zostały wykorzystane wyłącznie na cele wskazane w ustawie. Zagadnienia związane z funkcjonowaniem funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych były przedmiotem bieżącej analizy prowadzonej zarówno przez Zarząd, jak i Radę BFG.

Jedynym zaleceniem zgłoszonym przez NIK było rozważenie celowości przeprowadzenia dodatkowej akcji informacyjnej wśród banków spółdzielczych na temat korzyści płynących z korzystania z pomocy BFG udzielanej w formie pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

III. MONITOROWANIE BANKÓW I KONTROLA WYKORZYSTANIA POMOCY FINANSOWEJ BFG

1. Monitorowanie banków

W 2002 roku Bankowy Fundusz Gwarancyjny monitorował sytuację ekonomiczno-finansową 129 banków, którym udzielił pomocy finansowej, w tym:

- ❖ 16 banków komercyjnych i 29 banków spółdzielczych korzystających ze środków z funduszu pomocowego,
- ❖ 79 banków spółdzielczych korzystających ze środków z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- ❖ 5 banków spółdzielczych korzystających zarówno ze środków z funduszu pomocowego, jak i ze środków z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

W omawianym roku objęto monitorowaniem 24 nowe banki, którym Fundusz udzielił pomocy, a także zakończono monitorowanie 10 banków, które dokonały całkowitej spłaty pomocy finansowej⁹⁾.

- Baza informacji o monitorowanych bankach była budowana w oparciu o:
- ❖ informacje finansowe w zakresie przewidzianym obowiązkową miesięczną sprawozdawczością dla Narodowego Banku Polskiego,
 - ❖ kwartalne sprawozdania z realizacji programów postępowania naprawczego, programów restrukturyzacji bądź połączenia – w przypadku banków korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego,
 - ❖ kwartalne sprawozdania z realizacji prognoz finansowych oraz sprawozdania z wykorzystania środków – w przypadku banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
 - ❖ wyniki kontroli bezpośrednich w bankach,

Bezpieczny Bank

- ❖ wyniki inspekcji nadzoru bankowego,
- ❖ opinie i raporty biegłych rewidentów,
- ❖ informacje i wyjaśnienia przekazywane przez banki Funduszowi na podstawie zobowiązań wynikających z umów pożyczek,
- ❖ raporty analityków finansowych, prospekty emisyjne, informacje prasowe.

Wyniki monitorowania banków korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego obejmowały:

- ❖ ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ❖ ocenę realizacji programów postępowania naprawczego,
- ❖ ocenę ryzyka związanego z udzielonymi bankom pożyczkami,
- ❖ natomiast wyniki monitorowania banków korzystających z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych:
 - ❖ ocenę realizacji prognoz finansowych,
 - ❖ ocenę wypłacalności,
 - ❖ ocenę zdolności do spłaty pożyczki.

W bankach korzystających z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, w ramach procedur monitorowania, dokonywano również oceny:

- ❖ celowości i prawidłowości wykorzystania pożyczek – w tych bankach, które otrzymały pomoc na sfinansowanie planowanych nakładów,
- ❖ zgodności uchwał zebrań przedstawicieli podejmowanych w sprawie podziału nadwyżek bilansowych z treścią art. 36 ust. 2 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ze zobowiązaniami wynikającymi z umów pożyczek¹⁰.

Wyniki monitorowania banków korzystających z pomocy BFG, opracowane w postaci kwartalnych raportów, były przedmiotem analizy na posiedzeniach Zarządu i Rady BFG. W przypadku zidentyfikowania zagrożeń lub stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji przez banki zobowiązań wynikających z zawartych umów pożyczek opracowywano rekomendacje dotyczące aktualizacji programów postępowania naprawczego, przeprowadzenia kontroli bezpośrednich lub zaleceń podjęcia określonych działań przez zarządy banków.

W przypadku banków, które dokonały całkowitej spłaty pożyczki, opracowywane były raporty zawierające podsumowanie efektywności udzielonej pomocy finansowej oraz ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej tych banków po zakończeniu okresu korzystania z pożyczek.

W trakcie realizacji programów postępowania naprawczego niektóre banki występowały z propozycjami aktualizacji tych programów. W 2002 roku doko-

Z działalności BFG

nano analizy i oceny 18 projektów zmian programów postępowania naprawczego. Opinie Funduszu na temat przedkładanych projektów były przekazywane bankom oraz Generalnemu Inspektorowi Nadzoru Bankowego.

W roku sprawozdawczym wprowadzono zaktualizowane procedury monitorowania banków, w tym wdrożono System Oceny Ryzyka, stosowany jako narzędzie wspomagające identyfikację ryzyka Funduszu wynikającego z udzielonych bankom pożyczek. Prace nad rozwojem tego systemu są ukierunkowane na pogłębienie oceny jakościowej działalności banków oraz analizę przyczyn generowania podwyższonego ryzyka w bankach realizujących programy postępowania naprawczego i korzystających z pomocy finansowej Funduszu.

2. Kontrole bezpośrednie w bankach

W 2002 roku przeprowadzono kontrole bezpośrednie w 43 bankach, w tym:

- ❖ w 11 bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego (2 bankach komercyjnych i 9 bankach spółdzielczych),
- ❖ w 4 bankach korzystających jednocześnie z pożyczek z funduszu pomocowego oraz funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- ❖ w 28 bankach korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

Kontrole bezpośrednie przeprowadzono w oparciu o roczne i kwartalne harmonogramy kontroli, uwzględniające kryteria częstotliwości przeprowadzania kontroli oraz rekomendacje wynikające z systemu monitorowania banków.

Ustalenia kontroli opracowywane są w formie protokołu podpisywanego przez przedstawicieli kontrolowanego banku i zespół kontrolny. W ramach postępowania pokontrolnego przygotowywane są sprawozdania z przeprowadzonej kontroli wraz z wystąpieniem pokontrolnym. W odniesieniu do banków korzystających z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych dla uproszczenia procedur sporządzane jest wyłącznie sprawozdanie z kontroli oraz wystąpienie pokontrolne.

W dniu 4 kwietnia 2002 roku Zarząd Funduszu podjął uchwałę nr 63/15/K/2002 w sprawie zasad wykonywania kontroli prawidłowości wykorzystania pomocy finansowej oraz realizacji programu postępowania naprawczego. Na podstawie tej uchwały została zaktualizowana instrukcja monitorowania banków oraz wprowadzona instrukcja przeprowadzania kontroli bezpośrednich.

2.1. Zakres przeprowadzonych kontroli

Podstawowy zakres kontroli w bankach korzystających z pożyczek z funduszu pomocowego obejmował ocenę:

- ❖ prawidłowości wykorzystania i zabezpieczenia pożyczek,
- ❖ realizacji założeń programu postępowania naprawczego lub programu restrukturyzacji,
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej banku, ze wskazaniem ryzyka istotnego dla jego dalszej działalności i realizacji programu postępowania naprawczego oraz ocenę na tle sektora bankowego (odpowiednio dla banków spółdzielczych i komercyjnych),
- ❖ wykonania postanowień zawartych w umowach pożyczek,
- ❖ realizacji zaleceń wydanych w wyniku poprzednich kontroli.

W toku czynności kontrolnych przeprowadzano również analizę wybranych aspektów działalności banków w zakresie:

- ❖ przestrzegania norm koncentracji wierzytelności, określonych w ustawie Prawo bankowe,
- ❖ opracowania podstawowych regulacji wewnętrznych i ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzoru bankowego,
- ❖ sposobu funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

W bankach spółdzielczych korzystających z pożyczek ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych zakres przedmiotowy kontroli obejmował ocenę:

- ❖ zgodności wykorzystania pomocy finansowej z celami określonymi w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, uchwałach Zarządu BFG oraz umowach pożyczek,
- ❖ funkcjonowania banku po przeprowadzonym procesie łączeniowym,
- ❖ wykonania zobowiązań określonych w umowach pożyczek,
- ❖ sytuacji ekonomiczno-finansowej banku wraz z oceną realizacji prognozy finansowej złożonej przez bank przy wniosku o udzielenie pomocy, wypłacalności banku oraz zdolności do spłaty pożyczki.

W trakcie przeprowadzonych czynności kontrolnych:

- ❖ wizytowano jednostki organizacyjne powstałe na bazie przyłączonych banków spółdzielczych, zapoznając się z zakresem przeprowadzonych prac remontowych i modernizacyjnych, funkcjonowaniem nowych systemów informatycznych oraz dokonanyymi zmianami w zabezpieczeniach obiektów bankowych,

Z działalności BFG

- ❖ sprawdzano stan faktyczny w odniesieniu do zadeklarowanych przez bank poniesionych i planowanych do poniesienia nakładów,
- ❖ badano stan faktyczny procesów integracyjnych po przeprowadzonych procesach łączeniowych,
- ❖ omawiano z przedstawicielami banków zagadnienia związane z przeprowadzonymi procesami łączeniowymi oraz poniesionymi i planowanymi nakładami na realizację inwestycji związanych z połączeniem się banków, badając ich celowość i zgodność z przepisami ustawy oraz postanowieniami umów pożyczek.

Ponadto w trakcie przeprowadzanych czynności kontrolnych w każdym przypadku sprawdzano:

- ❖ realizację zobowiązań wynikających z art. 26 ustawy o BFG w zakresie lokowania aktywów stanowiących pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych,
- ❖ realizację postanowień zawartych w art. 111 ustawy Prawo bankowe oraz art. 38^b ustawy o BFG, tj. zobowiązania dotyczące informowania klientów banku o jego sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz o uczestnictwie banku w systemie gwarantowania depozytów i zasadach jego funkcjonowania.

2.2. Wyniki kontroli

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że wszystkie kontrolowane banki korzystające z pożyczek z funduszu pomocowego wykorzystywały i zabezpieczały otrzymane środki zgodnie z postanowieniami zawartymi w umowach pożyczek.

W odniesieniu do oceny realizacji programów postępowania naprawczego banków stwierdzono, że największe problemy stanowią: wzrost poziomu należności zagrożonych i pogorszenie wskaźników jakości portfela kredytowego, a także wzrost poziomu ponoszonych kosztów działania. Spowodowało to:

- ❖ obniżenie generowanych zysków,
- ❖ pogorszenie rentowności działania.

Do banków, w których wystąpiły powyższe zjawiska, Fundusz skierował zalecenia pokontrolne, wskazując na konieczność wyeliminowania powstałych nieprawidłowości. Banki, uwzględniając uwagi Funduszu, opracowały plany działań mające na celu poprawę efektywności ich funkcjonowania.

W wyniku kontroli przeprowadzonych w bankach, które korzystają z pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, nie zgłoszono

Bezpieczny Bank

zastrzeżeń do celowości wykorzystania pożyczek oraz nie stwierdzono zagrożenia dla spłaty zobowiązań wobec Funduszu. Zaobserwowane negatywne zjawiska w działalności banków, wpływające na ich sytuację ekonomiczno-finansową, nie stanowiły zagrożenia dla ich wypłacalności.

Wnioski z kontroli bezpośrednich pozwoliły na stwierdzenie, iż przeprowadzone procesy łączeniowe umożliwiły bankom:

- ❖ spełnienie kryteriów określonych w art. 172 ustawy Prawo bankowe w zakresie wymogów kapitałowych,
- ❖ rozszerzenie skali działania,
- ❖ rozszerzenie oferty produktów bankowych,
- ❖ zwiększenie bezpieczeństwa funkcjonowania,
- ❖ poprawę warunków pracy i obsługi klientów.

W trakcie przeprowadzonych kontroli bezpośrednich stwierdzono, iż większość banków wypełnia obowiązki wynikające z postanowień art. 38^b ustawy o BFG oraz art. 111 ustawy Prawo bankowe w zakresie informowania i udostępniania klientom określonych informacji dotyczących banku. Jednak w czterech kontrolowanych bankach zwrócono uwagę zarządom na niedopełnienie obowiązku udostępniania klientom banku informacji o sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz informacji o uczestnictwie banku w systemie gwarantowania depozytów i zasadach jego funkcjonowania.

Zidentyfikowane w toku kontroli nieprawidłowości i uchybienia znalazły swoje odzwierciedlenie w formułowanych zaleceniach pokontrolnych. Dotyczyły one zwłaszcza konieczności ograniczania ryzyka kredytowego, zwiększenia dyscypliny ponoszonych kosztów oraz poprawy efektywności działania. Zwracano również uwagę na potrzebę dostosowania regulacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów prawa oraz do stanu faktycznie istniejącego w banku po przeprowadzonym procesie łączeniowym, a także formułowano wnioski w zakresie poprawy jakości i skuteczności funkcjonowania kontroli wewnętrznej.

3. Wykonywanie funkcji kuratora

Komisja Nadzoru Bankowego ustanowiła Bankowy Fundusz Gwarancyjny, na jego wniosek, kuratorem nadzorującym wykonywanie programów postępowania naprawczego w trzech bankach spółdzielczych.

Bankom tym udzielona została pomoc finansowa w formie pożyczki, przy czym dwa z nich otrzymały ją na samodzielną sanację, natomiast trzeci na przejęcie innego banku spółdzielczego. W realizację programów naprawczych tych banków zaangażowany został także Narodowy Bank Polski, banki zrzeszające, a w jednym przypadku również władze miasta.

Z działalności BFG

Wykorzystując zakres uprawnień kuratora określony przepisami art. 144 ustawy Prawo bankowe oraz dotychczasowe doświadczenia w pełnieniu tej funkcji, w 2002 roku zmodyfikowano procedury określające zasady wykonywania przez Fundusz funkcji kuratora nadzorującego wykonanie programu postępowania naprawczego, w tym szczegółowe obowiązki pełnomocników kuratora.

Zadania Funduszu jako kuratora skoncentrowane były na dokonywaniu okresowych ocen postępów w realizacji programów naprawczych i ocen sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, a także sprawowaniu doraźnej kontroli nad procesem zarządzania i bezpieczeństwem funkcjonowania banków poprzez uczestnictwo w posiedzeniach ich władz. Uwagi dotyczące funkcjonowania banków kurator przedstawiał w formie stanowiska na posiedzeniach zarządów lub rad nadzorczych.

W 2002 roku BFG, pełniąc funkcję kuratora, nie stwierdził, aby decyzje zarządów lub rad nadzorczych banków stanowiły zagrożenie dla wykonania założeń programów postępowania naprawczego, a także nie skorzystał z prawa zaskarżenia uchwał podjętych przez władze banków.

Wyniki pracy kuratora opracowywane były w postaci kwartalnych sprawozdań z działalności. Sprawozdania te zawierały ocenę realizacji przez banki założeń programów postępowania naprawczego, ocenę ich sytuacji ekonomiczno-finansowej oraz informacje dotyczące podejmowanych przez kuratora działań. Były one przedmiotem analiz i ocen na posiedzeniach Rady Funduszu oraz były przekazywane Komisji Nadzoru Bankowego.

IV. SYSTEM GROMADZENIA I ANALIZY INFORMACJI O BANKACH

1. Źródła informacji o bankach

Podstawowym źródłem informacji o bankach są sporządzane przez nie sprawozdania, które Bankowy Fundusz Gwarancyjny otrzymuje od Narodowego Banku Polskiego na mocy ustawy o BFG oraz porozumienia z NBP zawartego w dniu 27 maja 1997 roku. Banki korzystające z pomocy finansowej Funduszu przesyłają – zgodnie z zawartymi umowami pożyczek – sprawozdania finansowe bezpośrednio do BFG (niezależnie od informacji przekazywanych przez NBP).

Odrębne źródło stanowiły informacje przekazywane Funduszowi bezpośrednio przez banki na podstawie zarządzenia Prezesa NBP z dnia 29 grudnia 1997 roku w sprawie sporządzania przez banki informacji dodatkowej dla potrzeb Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. W dniu 19 grudnia 2002

Bezpieczny Bank

roku zostało wydane zarządzenie nr 19/2002 Prezesa Narodowego Banku Polskiego w sprawie zakresu informacji przekazywanych przez banki do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, zastępujące zarządzenie nr 12/97. W nowym zarządzeniu zostały uwzględnione zmiany prawne oraz zmiany w sprawozdawczości banków, które miały miejsce od czasu wydania poprzedniego zarządzenia.

Ponadto Fundusz otrzymywał wyniki analiz Komisji Nadzoru Bankowego dotyczące sytuacji sektora bankowego oraz poszczególnych banków.

2. Założenia i funkcjonowanie systemu

Bankowy Fundusz Gwarancyjny dysponuje różnorodnymi systemami analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora bankowego i poszczególnych banków.

Ze względu na istotne zmiany w sprawozdawczości bankowej, które dotyczyły sprawozdań przygotowywanych przez banki począwszy od marca 2002 roku, została dokonana modyfikacja systemów analizy sytuacji banków, w tym raportów sporządzanych w ramach istniejącego w Funduszu Systemu Informowania Kierownictwa. Szczególny problem stanowiło zachowanie porównalności danych dla okresów przed wprowadzeniem zmian oraz po nich, w tym zwłaszcza wskaźników efektywności działania banków.

Jednocześnie prowadzone były prace nad rozszerzeniem zakresu stosowania systemu oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, który powstał w 2001 roku i był dotychczas wykorzystywany do oceny banków komercyjnych. W IV kwartale 2002 roku system został dostosowany do specyfiki banków spółdzielczych. Pozwala on na szybką identyfikację banków, które mogą znaleźć się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności.

3. Działalność analityczna

System gromadzenia i analizy informacji o bankach stanowi podstawę kształtowania zarówno bieżącej, jak i długookresowej polityki Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, której celem jest – we współpracy z innymi instytucjami z sektora finansowego – zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa systemu bankowego z punktu widzenia ochrony środków finansowych depozytów. Na system ten składają się:

- ❖ analiza sytuacji gospodarczej kraju,
- ❖ analiza sytuacji sektora bankowego w celu zidentyfikowania banków mogących znaleźć się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności,
- ❖ określanie zapotrzebowania na środki finansowe na wypłaty depozytów gwarantowanych w przypadku upadłości banków oraz oszacowanie wiel-

Z działalności BFG

kości funduszu niezbędnego dla podjęcia interwencji pomocowej w bankach zagrożonych niewypłacalnością.

Fundusz dokonuje oceny sytuacji sektora bankowego w podziale na banki komercyjne i spółdzielcze. Celem nadrzędnym jest identyfikacja niebezpieczeństwa niewypłacalności poszczególnych banków.

Odębnie badane są te zjawiska występujące w sektorze bankowym, które mogą mieć wpływ na jego kondycję w długim okresie. Jednym z takich zjawisk jest wzajemne obejmowanie udziałów przez banki spółdzielcze. Okazało się, że dotyczy to 15% banków (w dwóch bankach wzajemne udziały stanowiły ponad 50% ich funduszy własnych, natomiast w 9 bankach od 25% do 50%). Praktyka ta – choć przez prawo nie jest zabroniona – prowadzi, zdaniem Funduszu, do nadmiernej koncentracji ryzyka.

Organy Funduszu otrzymują na bieżąco informacje o skali zagrożenia upadłością i ewentualnej konieczności dokonania wypłat środków gwarantowanych, jak też o zapotrzebowaniu banków na środki z funduszu pomocowego.

Pod koniec 2002 roku zostały sporządzone kompleksowe analizy sytuacji sektora bankowego, stanowiące podstawę do określenia przez Radę BFG stawek tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych i obowiązkowej opłaty rocznej w roku następnym.

W 2002 roku kontynuowano badanie zagranicznych instytucjonalnych rozwiązań w zakresie systemów gwarantowania depozytów. Efekt tych prac stanowiło opracowanie „Wytyczne *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów – wnioski do przebudowy polskiego systemu”. Wnioski z opracowania posłużą do zmodyfikowania zasad funkcjonowania i finansowania działalności BFG.

V. WSPÓŁPRACA BFG Z MINISTERSTWEM FINANSÓW, NARODOWYM BANKIEM POLSKIM, KOMISJĄ NADZORU BANKOWEGO, GENERALNYM INSPEKTORATEM NADZORU BANKOWEGO, ZWIĄZKIEM BANKÓW POLSKICH I BANKAMI

1. Współpraca dotycząca sanacji banków

Współpraca Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z instytucjami publicznymi – zwłaszcza parlamentem, rządem i Narodowym Bankiem Polskim – została częściowo zinstytucjonalizowana w ustawie o BFG, jak też w innych aktach normatywnych. I tak, na mocy ustawy o BFG w Radzie Funduszu zasiadają przedstawiciele Prezesa Narodowego Banku Polskiego (w tym

Bezpieczny Bank

Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego), Ministra Finansów i Związku Banków Polskich, którzy mają wpływ na kierunki działania i nadzorują funkcjonowanie Funduszu. Ponadto Prezes Zarządu Funduszu jest z mocy ustawy Prawo bankowe członkiem Komisji Nadzoru Bankowego.

Współpraca Funduszu z wymienionymi instytucjami, przede wszystkim z Komisją Nadzoru Bankowego, NBP i Ministrem Finansów, dotyczy niemal wszystkich kwestii związanych z polskim sektorem bankowym. Niejednokrotnie bierze w niej udział Związek Banków Polskich jako strona wyrażająca opinię sektora.

W 2002 roku szczególne pole współpracy stanowiła kwestia rozwiązania problemu Wschodniego Banku Cukrownictwa SA w Lublinie, który znalazł się w stanie zagrożenia upadłością.

Doszło do licznych spotkań z przedstawicielami banków, które były zainteresowane uzyskaniem bądź utrzymaniem pomocy finansowej z BFG.

Odbyły się spotkania z zarządem komisarycznym i inwestorem strategicznym Banku Społem SA w sprawie określenia sposobu jego restrukturyzacji po przejściu Banku Wschodniego SA¹¹).

Fundusz pozostawał w stałych kontaktach z bankami zrzeszającymi banki spółdzielcze, informując je o złożonych wnioskach o pożyczkę przez banki należące do zrzeszenia oraz zasięgając opinii o planowanych przedsięwzięciach i kadrze zarządzającej tymi bankami.

Członkowie Zarządu BFG wzięli udział w Forum Banków Spółdzielczych zorganizowanym przez Krajowy Związek Banków Spółdzielczych oraz w obchodach 10-lecia Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. F. Stefczyka.

Przedstawiciele BFG uczestniczyli w posiedzeniu Sekcji Banków Spółdzielczych i Zrzeszających w ZBP. Na spotkaniu zaprezentowano system udzielania pomocy bankom spółdzielczym oraz zapoznano się z opinią na temat współpracy z BFG. Przedstawiono również rozmiary i efekty udzielonej bankom spółdzielczym pomocy finansowej.

Tak jak w latach poprzednich, pod koniec 2002 roku w siedzibie Funduszu zostało zorganizowane spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami sektora bankowego w sprawie stawek tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych i opłaty obowiązkowej na 2003 rok.

2. Współpraca w zakresie legislacji

Kolejne pole współpracy Funduszu z instytucjami publicznymi to działalność legislacyjna. Pracownicy Funduszu przygotowali uwagi oraz uczestniczyli w konferencjach uzgodnieniowych w sprawie nadesłanych projektów dotyczących:

Z działalności BFG

- ❖ ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze,
- ❖ ustawy o zmianie ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych,
- ❖ ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających,
- ❖ ustawy o funduszach inwestycyjnych,
- ❖ rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie określenia sposobów powiadamiania Narodowego Banku Polskiego i podmiotów prowadzących system płatności oraz system rozrachunków papierów wartościowych o ogłoszeniu upadłości, wydaniu orzeczenia, postanowienia albo decyzji o likwidacji, zawieszeniu lub ograniczeniu prowadzenia działalności przez podmiot będący uczestnikiem bądź uczestnikiem pośrednim systemu płatności lub systemu rozrachunków papierów wartościowych,
- ❖ rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zasad tworzenia, utrwalania, przechowywania i zabezpieczania, w tym przy zastosowaniu podpisu elektronicznego, dokumentów bankowych sporządzanych na elektronicznych nośnikach informacji,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie maksymalnej wysokości opłaty pobieranej przez banki w okresie do dnia 31 grudnia 2002 roku z tytułu wymiany banknotów i monet nominowanych w walutach narodowych państw Unii Gospodarczej i Walutowej na banknoty i monety nominowane w euro,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości banków,
- ❖ rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie określenia systemów płatności.

Fundusz przygotował stanowisko do opinii doradcy Komisji Europejskiej p. Alexandra Spachisa na temat zgodności ustawy o BFG z przepisami dyrektywy 94/19/EC w sprawie systemów gwarantowania depozytów i przekazał je do wykorzystania Ministerstwu Finansów.

VI. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi

W dniu 6 maja 2002 roku odbył się w Bazylei kongres założycielski Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów, w którym uczestniczył przedstawiciel Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Fundusz nie

przystąpił do Stowarzyszenia – podobnie jak większość instytucji gwarantujących depozyty w krajach Unii Europejskiej. Przyczyną takiej decyzji były przede wszystkim cele, jakie inicjatorzy IADI przed nim postawili, tj. wypracowywanie standardów w zakresie gwarantowania depozytów, podczas gdy Unia Europejska swoje standardy już posiada.

Z inicjatywy Komisji Europejskiej podjęto działania mające na celu skoordynowanie stanowiska europejskich instytucji gwarantowania depozytów. W tym celu odbyły się dwa spotkania (w Rzymie i Brukseli), w których uczestniczył przedstawiciel BFG.

W ramach współpracy europejskiej pojawiła się inicjatywa powołania do życia Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (*European Forum of Deposit Insurers, EFDI*). W dniu 11 października 2002 roku w Wiedniu odbyło się spotkanie założycielskie Forum. Wzięli w nim udział przedstawiciele europejskich instytucji gwarantujących depozyty z 24 krajów, w tym przedstawiciel BFG. W spotkaniu uczestniczyli w charakterze obserwatorów przedstawiciele Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego i Komisji Europejskiej.

Podczas spotkania omówiono projekt i przyjęto „Konstytucję” – dokument regulujący zasady działania Forum. Zgodnie z zasadami przyjętymi w „Konstytucji” dokonano wyboru władz Forum. Na przewodniczącego wybrano p. Suzanne McCarthy – zarządzającą brytyjskim *Financial Services Compensation Scheme*, a na wiceprzewodniczącego przedstawiciela BFG – dr. Tomasza Obala.

2. Współpraca z zagranicznymi instytucjami gwarantowania depozytów

W dniach 18–20 marca 2002 roku przedstawiciele Bankowego Funduszu Gwarancyjnego uczestniczyli w Budapeszcie w spotkaniach seminaryjnych w węgierskich instytucjach sektora bankowego. Spotkania te służyły wymianie doświadczeń z zakresu gwarantowania depozytów w obu krajach oraz działalności restrukturyzacyjnej w sektorze bankowym. Odbyły się one z inicjatywy węgierskiego Narodowego Funduszu Gwarantowania Depozytów i stanowiły kontynuację współpracy zapoczątkowanej wizytą strony węgierskiej w BFG w 2001 roku.

W dniach 25–27 listopada w siedzibie Funduszu odbyło się seminarium z udziałem przedstawicieli bułgarskiego Funduszu Gwarantowania Depozytów. Seminarium było poświęcone prezentacji systemów gwarantowania depozytów oraz wymianie doświadczeń w tym zakresie¹²⁾.

Do instytucji gwarantowania depozytów w 30 krajach został wysłany „Raport Roczny BFG za 2001 rok”.

VII. FUNDUSZE I GOSPODARKA FINANSOWA

1. Źródła finansowania

Zgodnie z ustawą źródłami finansowania działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są:

- 1) fundusz statutowy,
- 2) fundusz pomocowy,
- 3) środki przekazane Funduszowi przez banki – z utworzonych przez nie funduszy ochrony środków gwarantowanych – w celu realizacji gwarancji na rzecz deponentów,
- 4) fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych,
- 5) fundusz zapasowy,
- 6) fundusz z aktualizacji wyceny,
- 7) dochody z oprocentowania udzielonych bankom pożyczek,
- 8) dochody z oprocentowania papierów wartościowych oraz środków pieniężnych ulokowanych na rachunkach Funduszu prowadzonych przez Narodowy Bank Polski,
- 9) środki uzyskane w ramach bezzwrotnej pomocy zagranicznej,
- 10) środki z dotacji budżetu państwa,
- 11) środki z kredytu udzielonego Funduszowi przez Narodowy Bank Polski.

W 2002 roku Fundusz nie korzystał ze źródeł finansowania wymienionych w punktach 3, 5, 6, 9, 10 i 11.

Ze zgromadzonych środków Bankowy Fundusz Gwarancyjny finansuje:

- 1) zadania związane z gwarantowaniem depozytów,
- 2) zadania związane z udzielaniem pomocy podmiotom objętym systemem gwarantowania,
- 3) zadania związane z udzielaniem pożyczek bankom spółdzielczym na wsparcie procesów łączenia się tych banków,
- 4) koszty funkcjonowania Biura i organów Funduszu.

2. Fundusze

2.1. Fundusz statutowy

Fundusz statutowy – jako fundusz własny – został utworzony na podstawie statutu BFG w celu zabezpieczenia środków na nabycie rzeczowego majątku trwałego oraz wypłat środków gwarantowanych po wyczerpaniu innych źródeł finansowania tych wypłat przewidzianych w ustawie o BFG i statucie.

Bezpieczny Bank

W trzecim kwartale 2002 roku na fundusz statutowy – po przyjęciu przez Radę Ministrów „Sprawozdania z działalności BFG w 2001 roku” – została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2001.

Ze względu na systematyczne dochodzenie do poziomu gwarancji obowiązującego w Unii Europejskiej zachodzi potrzeba stałego wzmocnienia funduszy własnych BFG w celu tworzenia bezpiecznych podstaw finansowych dla prowadzenia działalności ustawowej.

2.2. Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Fundusz ochrony środków gwarantowanych jest zobowiązany tworzyć każdy podmiot objęty systemem gwarantowania. Służy on zaspokojeniu roszczeń deponentów w przypadku spełnienia warunków gwarancji (upadłości) przez którykolwiek z banków objętych systemem.

Zgodnie z ustawą o BFG fundusz ochrony środków gwarantowanych w danym roku jest tworzony w wysokości równej iloczynowi stawki określonej przez Radę Funduszu i sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiącej podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej. Rada Funduszu w uchwale nr 32/2001 z 22 listopada 2001 roku określiła poziom stawki na 2002 rok w wysokości 0,4%.

Ustalenie przez Radę i Zarząd BFG zapotrzebowania na fundusz ochrony środków gwarantowanych w 2002 roku oparte zostało na prognozowanej liczbie upadłości banków. Poważne zagrożenie niewypłacalnością i upadłością występowało w dwóch bankach komercyjnych i dwóch bankach spółdzielczych. Utworzony przy stawce 0,4% fundusz pokryłby ewentualne zobowiązanie gwarancyjne w całości.

W 2002 roku nie było upadłości w sektorze bankowym. Utworzony przez banki fundusz ochrony środków gwarantowanych nie został wykorzystany.

Należy podkreślić, iż utworzenie przez banki funduszu ochrony środków gwarantowanych według stawki 0,4% nie było dla nich dotkliwe, jako że środki stanowiące jego pokrycie pozostają w aktywach banków w formie skarbowych papierów wartościowych lub bonów pieniężnych NBP, co przynosi im dochody odsetkowe. Do momentu „ciągnięcia” przez BFG środków na wypłaty kwot gwarantowanych fundusz nie stanowi zatem dla banków obciążenia finansowego, wpływając jedynie na ograniczenie zakresu dysponowania przez banki częścią środków finansowych.

2.3. Fundusz pomocowy

Fundusz pomocowy – przeznaczony na pomoc w formie pożyczek, gwarancji, poręczeń lub wykup wierzytelności – tworzony jest z obowiązkowych

Z działalności BFG

opłat rocznych wnoszonych przez wszystkie podmioty objęte obowiązkowym systemem gwarantowania. Wysokość obowiązującej bank opłaty wyliczana jest jako iloczyn stawki ustalonej przez Radę Funduszu i aktywów oraz określonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na określony dzień¹³⁾.

Uchwałą nr 33/2001 z dnia 22 listopada 2001 roku Rada BFG określiła stawki obowiązkowej opłaty rocznej w 2002 roku w wysokości:

- ❖ 0,08% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,04% ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych dla podmiotów objętych systemem gwarantowania;
- ❖ 0,08% sumy aktywów bilansowych oraz gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem dla kas oszczędnościowo-budowlanych, działających na podstawie ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe,
- ❖ oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 2001 roku.

Stawki obowiązkowej opłaty rocznej zostały obliczone na podstawie przewidywanej skali wystąpienia stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności w bankach oraz ich zapotrzebowania na środki z funduszu pomocowego.

W roku sprawozdawczym z funduszu pomocowego udzielono bankom pięciu pożyczek na kwotę 132.837,0 tys. zł.

2.4. Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych

Fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych został utworzony na podstawie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Służy on finansowaniu pożyczek bankom spółdzielczym na łączenie się oraz realizację inwestycji związanych z tymi procesami.

W roku sprawozdawczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych udzielono 27 bankom pożyczek na kwotę 32.062,0 tys. zł.

2.5. Fundusz zapasowy

Fundusz zapasowy służy zapewnieniu środków na pokrycie ewentualnych strat bilansowych BFG oraz finansowaniu działalności gwarancyjnej lub pomocowej w przypadku wyczerpania się funduszu ochrony środków gwarantowanych lub funduszu pomocowego.

Bezpieczny Bank

W trzecim kwartale 2002 roku na fundusz zapasowy została przeniesiona część wyniku finansowego za rok 2001. W 2002 roku nie zachodziła potrzeba jego wykorzystywania.

VIII. WŁADZE I ORGANIZACJA BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

1. Skład osobowy organów Funduszu

Ustawowymi organami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego są Rada (11-osobowa) i Zarząd (5-osobowy).

W 2002 roku Rada pracowała w składzie:

Przewodniczący Rady:	Marek Grzybowski
Członkowie Rady:	Tomasz Dybowski
	Stanisław Kasiewicz
	Barbara Kowalska
	Wojciech Kwaśniak
	Przemysław Morysiak
	Krzysztof Pietraszkiewicz (do 22 kwietnia)
	Jan Szambelańczyk
	Ewa Śleszyńska-Charewicz
	Andrzej Topiński (od 22 kwietnia)
	Andrzej Wiśniewski
	Tadeusz Żywczak

W 2002 roku Zarząd pracował w składzie:

Prezes Zarządu:	Ewa Kawecka-Włodarczak
Zastępca Prezesa Zarządu:	Hanna Krajewska
Członkowie Zarządu:	Andrzej Jankowski
	Maria Pawelska
	Marek Pyła

2. Działalność Rady Funduszu

W 2002 roku Rada Funduszu odbyła 16 posiedzeń i podjęła 30 uchwał, wypełniając w przepisanych terminach zadania określone w ustawie i statucie BFG.

W ramach uprawnień stanowiących Rada Funduszu podjęła uchwały dotyczące ustalenia stawek tworzenia funduszy ochrony środków gwaranto-

Z działalności BFG

wanych i opłaty rocznej na fundusz pomocowy na 2003 rok. Ustalenie stawek Rada poprzedziła pracami analityczno-studialnymi. Poznaniu opinii i poglądów środowiska bankowego służyło również spotkanie Rady i Zarządu BFG z Zarządem Związku Banków Polskich i reprezentatywnymi przedstawicielami sektora bankowego. W trakcie spotkania przedstawione zostały propozycje stawek na tle sytuacji sektora bankowego, prognozowanych potrzeb na środki i kierunków działalności BFG na rzecz umacniania bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego w Polsce. Ustalając stawki, Rada Funduszu kierowała się rozpoznanymi i weryfikowanymi we współpracy z nadzorem bankowym potrzebami banków na pomoc BFG oraz prognozą skali upadłości banków w 2003 roku. Rada ustaliła nieco wyższe od obowiązujących w 2002 roku stawki. Mając na uwadze aktualną sytuację finansową banków i prognozę jej rozwoju w 2003 roku, w tym zwłaszcza znane Funduszowi jednostkowe przypadki banków zagrożonych upadłością, ustaliła, podobnie jak na 2002 rok, maksymalną stawkę tworzenia funduszy ochrony środków gwarantowanych.

Zgodnie ze statutem Rada zaopiniowała cztery wnioski Zarządu BFG w sprawie udzielenia pomocy bankowi z funduszu pomocowego, w przypadku kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych kwoty 6 mln euro, oraz zaopiniowała jeden wniosek Zarządu w sprawie udzielenia pożyczki z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, w wypadku kiedy kwota pomocy przekraczała równowartość w złotych kwoty 2 mln euro.

Przedmiotem szczególnego zainteresowania Rady było udzielanie zwrotnej pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności. Uwaga Rady koncentrowała się na identyfikacji zagrożonych banków i rozwiązaniach zapobiegających ich upadłości. W szczególności przedmiotem zainteresowania Rady były projekty – bezprecedensowe co do złożoności i sposobu – restrukturyzacji Wschodniego Banku Cukrownictwa SA. Rada analizowała i oceniała sytuację tego banku i proponowane rozwiązania, określiła wstępne warunki udzielenia pomocy, a także poprzez swych przedstawicieli bezpośrednio włączyła się w proces wypracowania ostatecznych rozwiązań. W podobnym trybie Rada zajmowała się projektem przejęcia Banku Wschodniego SA przez Bank Społem SA. Ponadto nadzorowała proces restrukturyzacji Polskiego Kredyt Banku SA.

Kierując się potrzebą utrzymania na możliwie wysokim poziomie efektywności udzielanej pomocy, dostosowania jej warunków do zmieniających się uwarunkowań działalności banków i Funduszu, a także usprawnienia procesu udzielania pomocy, Rada dokonała modyfikacji zasad, form, warunków i trybu udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności.

Rada nadzorowała wykonanie zadań związanych z udzielaniem zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji ban-

Bezpieczny Bank

ków spółdzielczych. Wykorzystując doświadczenia z pierwszego roku stosowania tej formy pomocy, na nowo określiła formy, tryb i szczegółowe warunki jej udzielania, a następnie systematycznie nadzorowała proces rozpatrywania wniosków banków ubiegających się o tę pomoc.

Rada co kwartał oceniała praktyczne efekty systemu monitorowania sytuacji finansowej banków, w tym banków korzystających z pomocy BFG. Jej uwaga koncentrowała się szczególnie na wynikach i sposobach realizacji statutowego zadania wykonywania kontroli w bankach korzystających z pomocy BFG oraz pełnieniu przez Fundusz funkcji kuratora nadzorującego realizację programów naprawczych przez trzy banki. Rada analizowała i oceniała efekty wdrożonego w 2002 roku nowego systemu wykonywania kontroli banków korzystających z pomocy Funduszu.

Również co kwartał Rada oceniała sytuację w sektorze bankowym, zwłaszcza w bankach o pogarszającym się standingu finansowym, oraz formułowała na podstawie tych ocen wnioski i zalecenia dla Zarządu dotyczące działalności Funduszu.

Sprawując nadzór nad działalnością Funduszu, Rada rozpatrywała kwartalne sprawozdania Zarządu z działalności. Oceniała także realizację planu działalności BFG na 2002 rok oraz zaleceń Rady, uściślających zadania ujęte w tym planie.

W celu naukowo-badawczego wsparcia działalności Funduszu zorganizowano cztery seminaria i wydano trzy numery, w tym jeden podwójny, czasopisma BFG pn. „Bezpieczny Bank”, poświęconego zagadnieniom bezpieczeństwa finansowego i stabilności sektora bankowego oraz budowie społecznego zaufania do polskich banków. Zorganizowane w 2002 roku seminaria – z udziałem m.in. przedstawicieli nauki i praktyków bankowych – dotyczyły systemów oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków, wytycznych *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów, miejsca i roli banków hipotecznych w polskim systemie bankowym – szans i zagrożeń oraz przyczyn i metod przewycięzania kryzysów bankowych – doświadczeń światowych. Podstawą ostatniego seminarium była publikacja BFG pt. „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”.

W 2002 roku kontynuowane były – zainicjowane przez Radę – prace analityczno-badawcze nad przebudową polskiego systemu gwarantowania depozytów, w tym sposobu finansowania działalności BFG. Określeniu kierunków przebudowy służyły analizy instytucjonalnych rozwiązań zagranicznych instytucji gwarantowania depozytów, w tym zwłaszcza w zakresie wspierania procesów restrukturyzacji banków.

Po raz pierwszy został rozstrzygnięty – organizowany od 2001 roku z inicjatywy Rady – konkurs na najlepszą pracę magisterską i doktorską z zakresu systemów gwarantowania depozytów, problematyki działalności BFG oraz bezpieczeństwa finansowego banków. Jury konkursu, w składzie dwóch człon-

Z działalności BFG

ków Rady i jednego członka Zarządu Funduszu, przyznało nagrody dwóm autorom prac magisterskich.

W 2002 roku kontynuowały pracę zespoły problemowe Rady, które oprócz przygotowywania dla Rady projektów opinii i stanowisk kontrolowały działalność Funduszu i poszczególnych jednostek organizacyjnych Biura BFG. Zespół ds. gospodarki finansowej skontrolował wybrane elementy gospodarki finansowej Funduszu oraz opiniował założenia, a następnie projekt planu finansowego Funduszu na 2003 rok. Zespół ds. działalności pomocowej opiniował wnioski Zarządu BFG dotyczące udzielenia pomocy bankom, a zespół ds. prawnych wypowiadał się w sprawach dotyczących prawnych aspektów udzielania pomocy z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych i z funduszu pomocowego.

3. Działalność Zarządu Funduszu

W 2002 roku Zarząd BFG odbył łącznie 61 posiedzeń, które były poświęcone:

- ❖ udzielaniu pomocy finansowej bankom i kontroli jej wykorzystania,
- ❖ realizacji obowiązków wynikających z gwarantowania środków pieniężnych,
- ❖ gromadzeniu i analizowaniu informacji o bankach,
- ❖ unormowaniom prawnym dotyczącym zadań i działalności Funduszu,
- ❖ gospodarce finansowej Funduszu,
- ❖ zarządzaniu Funduszem.

W okresie sprawozdawczym Zarząd BFG podjął łącznie 160 uchwał, w tym:

- ❖ 59 dotyczących działalności pomocowej,
- ❖ 45 związanych z kontrolą wykorzystania pomocy,
- ❖ 11 związanych z realizacją gwarancji.

4. Organizacja Biura Funduszu

Bankowy Fundusz Gwarancyjny swoje ustawowe zadania realizuje poprzez Biuro, w którego strukturze wyodrębnionych jest siedem departamentów, stanowisko kontroli wewnętrznej i Sekretariat Rady Funduszu.

Poszczególne komórki organizacyjne wykonują następujące zadania:

- ❖ **Departament Realizacji Gwarancji** wykonuje zadania związane z gwarantowaniem depozytów bankowych;

Bezpieczny Bank

- ❖ **Departament Działalności Pomocowej** realizuje zadania związane z udzielaniem pomocy finansowej bankom w sytuacji niebezpieczeństwa niewypłacalności (z funduszu pomocowego) oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych;
 - ❖ **Departament Analiz Sektora Bankowego** gromadzi i analizuje informacje dotyczące bieżącej sytuacji banków oraz sporządza oceny i prognozy rozwoju ich sytuacji w przyszłości;
 - ❖ **Departament Kontroli i Monitoringu** realizuje zadania związane z monitoringiem i kontrolą sytuacji banków, którym Fundusz udzielił pomocy, jak też z realizacją funkcji kuratora;
 - ❖ **Departament Finansowy** realizuje zadania związane z gospodarką finansową, prowadzeniem księgowości oraz rozliczeniami Funduszu;
 - ❖ **Departament Prawny** zapewnia obsługę prawną Funduszu, a także reprezentuje Fundusz w postępowaniu sądowym i administracyjnym oraz przed innymi organami orzekającymi;
 - ❖ **Departament Organizacyjny** zapewnia obsługę organizacyjną Zarządu i Biura Funduszu, prowadzi sprawy związane z zatrudnianiem pracowników, organizacją pracy, obsługą administracyjną oraz odpowiada za techniczną, informatyczną, lokalową i materialną infrastrukturę Biura;
 - ❖ **Stanowisko Kontroli Wewnętrznej** realizuje zadania związane z badaniem prawidłowości i zgodności działania komórek organizacyjnych Biura Funduszu z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi;
 - ❖ **Sekretariat Rady** prowadzi obsługę merytoryczną, organizacyjną i techniczną Rady Funduszu w wykonywaniu zadań statutowych.
- Ponadto istnieją dwa stałe, międzydepartamentalne komitety:
- ❖ **Komitet do spraw Zarządzania Aktywami**, który kreuje i nadzoruje politykę lokowania wolnych środków finansowych Funduszu;
 - ❖ **Komitet do spraw Oceny Wniosków Pomocowych**, którego zadaniem jest opiniowanie przygotowywanych przez Departament Działalności Pomocowej wniosków w sprawie udzielenia bankom pomocy finansowej z funduszu pomocowego oraz pożyczek z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.

5. Działalność informacyjno-promocyjna

W 2002 roku został opublikowany „Raport Roczny BFG za 2001 rok”. Został on rozesłany do wszystkich banków działających w Polsce oraz zagranicznych instytucji gwarantujących depozyty.

Fundusz wydał pięć numerów „Biuletynu BFG”, w tym numer specjalny, w którym zostały zebrane wywiady udzielone przez członków władz Fundu-

Z działalności BFG

szu dla dziennika „Prawo i Gospodarka” na temat roli i zasad funkcjonowania BFG.

Kontynuowana była szeroka kampania informacyjna na temat działalności Funduszu. Jej podstawowe elementy stanowiły:

- ❖ rozbudowa strony internetowej Funduszu (www.bfg.pl);
- ❖ druk i dystrybucja folderu informacyjnego o systemie gwarantowania depozytów;
- ❖ przekazanie wszystkim bankom i ich placówkom tablic zawierających informację o przynależności banku do systemu gwarantowania depozytów w celu ich zamieszczenia w miejscach widocznych dla klientów;
- ❖ uruchomienie tzw. linków w portalu onet.pl oraz na stronach internetowych banków, umożliwiających uzyskanie informacji o zasadach i wysokości gwarantowania depozytów.

Nakładem Funduszu została opublikowana książka „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”, wydana przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne SA. Książka jest poświęcona omówieniu kryzysów, jakie w ciągu ostatnich dwóch dekad dotknęły systemy bankowe w 22 krajach Europy, Ameryki i Azji. W celu umożliwienia przeprowadzenia porównań, wszystkie kryzysy zostały przedstawione według jednolitego schematu. Szczególny nacisk został położony na związki między kryzysami bankowymi a kryzysami, które obejmują całą gospodarkę. W opracowaniu zawarto rekomendacje dotyczące sposobów zapobiegania kryzysom bankowym oraz łagodzenia ich ogólnogospodarczych następstw.

Wspomniana publikacja nie trafiła do sprzedaży rynkowej. Jej dystrybucją zajęł się BFG. Egzemplarze książki zostały przesłane do wszystkich banków oraz do wybranych instytucji państwowych, bibliotek uczelnianych, instytutów badawczych oraz naukowców i dziennikarzy zajmujących się problematyką finansowo-bankową.

W siedzibie Funduszu zostały zorganizowane cztery seminaria, w których wzięli udział – oprócz pracowników Funduszu – przedstawiciele sektora bankowego i świata nauki:

- ❖ w dniu 28 lutego na temat „Systemy oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej banków”;
- ❖ w dniu 28 marca na temat „Wytyczne *Financial Stability Forum* w sprawie tworzenia efektywnego systemu gwarantowania depozytów – wnioski do przebudowy polskiego systemu”;
- ❖ w dniu 25 kwietnia na temat „Miejsce i rola banków hipotecznych w polskim systemie bankowym – szanse i zagrożenia”;
- ❖ w dniu 14 listopada na temat „Przyczyny kryzysów bankowych i metody ich przewyciężania – doświadczenia światowe” w oparciu o książkę „Kryzysy bankowe. Przyczyny i rozwiązania”.

IX. ZAKOŃCZENIE

Pogarszanie się ogólnej sytuacji gospodarczej Polski w 2002 roku znalazło odzwierciedlenie w sytuacji sektora bankowego. Realne jest niebezpieczeństwo niewypłacalności czterech banków komercyjnych. Z tego względu Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego uchwałą nr 24/2002 z dnia 28 listopada 2002 roku ustaliła maksymalną stawkę (0,4% sumy środków pieniężnych zgromadzonych w banku na wszystkich rachunkach, stanowiących podstawę obliczania kwoty rezerwy obowiązkowej) tworzenia przez banki funduszy ochrony środków gwarantowanych w 2003 roku.

Uchwałą nr 23/2002 z dnia 28 listopada 2002 roku Rada BFG uchwaliła obowiązujące w 2003 roku stawki obowiązkowej opłaty rocznej w wysokości 0,10% sumy aktywów bilansowych, gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem oraz 0,05% sumy ważonych ryzykiem zobowiązań pozabilansowych pomniejszonych o gwarancje, poręczenia i linie kredytów przyrzeczonych oraz ustaliła, że podstawę naliczenia stanowi stan aktywów i zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem na dzień 31 grudnia 2002 roku. Termin wniesienia opłaty obowiązkowej został określony na dzień 15 marca 2003 roku.

Działalność pomocowa Funduszu w 2003 roku będzie skoncentrowana przede wszystkim na rozwiązaniu problemów czterech banków komercyjnych, których aktualna sytuacja ekonomiczno-finansowa wskazuje na występowanie stanu niebezpieczeństwa niewypłacalności. W dalszym ciągu udzielana będzie również pomoc z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych na wsparcie procesów łączeniowych.

Ponadto będą kontynuowane prace nad nową koncepcją funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Podstawowe kwestie stanowiąc będą:

- ❖ zakres działalności pomocowej i jej formy;
- ❖ sposób finansowania działalności zarówno gwarancyjnej, jak i pomocowej.

Pomoc udzielana przez BFG bankom w formie pożyczek staje się coraz mniej efektywna ze względu na bardzo silny spadek rentowności papierów wartościowych, w których banki są zobowiązane je lokować. W tej sytuacji konieczne jest rozszerzenie listy instrumentów, jakimi Fundusz może dysponować, prowadząc działalność pomocową, jak i sposobów ich wykorzystania. Oprócz pomocy na przywracanie wypłacalności warte rozważenia jest udzielanie pomocy na prowadzenie likwidacji banku, którego przejęciem nie jest zainteresowany żaden inny bank, a upadłość jest droższa od stopniowego „wygaszania” działalności.

W przypadku uzgodnienia nowej koncepcji funkcjonowania Funduszu zostaną podjęte działania mające na celu zmianę ustawy o BFG oraz innych regulacji prawnych dotyczących działalności Funduszu.

Z działalności BFG

Przypisy

- ¹⁾ Upadłość Banku Staropolskiego SA została ogłoszona w lutym 2000 roku.
- ²⁾ Upadłość BS we Włodowicach została ogłoszona w sierpniu 2001 roku.
- ³⁾ Przed zmianą wprowadzoną w czerwcu 2002 roku karencja mogła być zastosowana do połowy okresu korzystania z pożyczki.
- ⁴⁾ W dniu wprowadzenia zarządu komisarycznego w WBC SA (25 czerwca 2002 roku) depozyty sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wynosiły 868.539,0 tys. zł.
- ⁵⁾ Przygotowany program uzyskał w dniu 10 stycznia 2003 roku pozytywną opinię Komisji Nadzoru Bankowego.
- ⁶⁾ Zarząd BFG, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Funduszu, w dniu 17 stycznia 2003 roku podjął uchwałę w sprawie udzielenia pomocy finansowej 12 bankom na nabycie akcji WBC SA, natomiast w dniu 25 marca uchwałę o udzieleniu pomocy finansowej dla WBC SA na usunięcie niebezpieczeństwa niewypłacalności.
- ⁷⁾ W dniu 24 stycznia 2003 roku Zarząd Funduszu, po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady Funduszu, podjął uchwałę w sprawie udzielenia Bankowi Społem SA pożyczki na usunięcie niebezpieczeństwa niewypłacalności.
- ⁸⁾ Są to trzy banki komercyjne oraz 10 banków spółdzielczych.
- ⁹⁾ Trzy banki, pomimo spłaty jednych pożyczek z funduszu pomocowego, korzystają nadal z innych pożyczek z tego funduszu i podlegają monitorowaniu.
- ¹⁰⁾ Zgodnie z przytoczonym ustępem: „Bank spółdzielczy w okresie korzystania z pomocy, o której mowa w art. 35 ust. 3, nie wypłaca dywidendy, przeznaczając nadwyżki bilansowe na zwiększenie funduszy własnych”.
- ¹¹⁾ Oba przypadki zostały opisane w rozdziale poświęconym działalności pomocowej.
- ¹²⁾ W połowie 2003 roku planowane jest zorganizowanie seminarium w Sofii.
- ¹³⁾ W 2002 roku 50% opłaty wpłacił Narodowy Bank Polski.